

GIMNAZIJA KRANJ

RAZISKOVALNA NALOGA

MICHELANGELO V SIKSTINSKI KAPELI

Tematsko področje:
UMETNOSTNA ZGODOVINA

Avtor:
Tevž Sitar

Mentorica:
Mojca Kranjc Zevnik, prof. zgod. in um. zgod.

Kranj 2018

KAZALO VSEBINE

POVZETEK.....	6
SIKSTINSKA KAPELA.....	7
STROP	9
PRIZORI IZ GENEZE.....	17
PREROKI IN SIBILE	24
LUNETE IN TRIKOTNA POLJA.....	33
VOGALNE KAPE.....	46
POSLEDNJA SODBA	49
PRIZORI IZ POSLEDNJE SODBE	52
VIRI IN LITERATURA.....	63

KAZALO SLIK

Slika 1: Sikstinska kapela	7
Slika 2: Transenna in talni mozaik	8
Slika 3: Michelangelo Buonarroti	9
Slika 4: Michelangelov sonet	10
Slika 5: Strop Sikstinske kapele pred Michelangelovo poslikavo	11
Slika 6: Giornate Delfske sibile	13
Slika 7: Strop Sikstinske kapele	14
Slika 8: Prerok Danijel pred in po čiščenju	16
Slika 9: Ločitev luči od teme	17
Slika 10: Stvarjenje sonca, lune in rastlin	18
Slika 11: Ločitev zemlje in vode	19
Slika 12: Stvarjenje Adama	20
Slika 13: Stvarjenje Eve	20
Slika 14: Izvirni greh in izgon iz Raja	21
Slika 15: Vesoljni potop	22
Slika 16: Noetova daritev	23
Slika 17: Noetova pijanost	23
Slika 18: Prerok Joel	24
Slika 19: Prerok Ezekijel	25
Slika 20: Prerok Danijel	26
Slika 21: Eritrejska sibila	26
Slika 22: Prerok Izaija	27
Slika 23: Kumejska sibila	28
Slika 24: Perzijska sibila	28
Slika 25: Libijska sibila	29
Slika 26: Prerok Jeremija	30
Slika 27: Prerok Jona	31
Slika 28: Prerok Zaharija	32
Slika 29: Delfska sibila	32
Slika 30: Aminadab	33
Slika 31: Naazon	34
Slika 32: Salmon, Boaz in Obed	35

Slika 33: Trikotno polje 1	35
Slika 34: Jese, David in Salmon	36
Slika 35: Trikotno polje 2	36
Slika 36: Roboam in Abija	37
Slika 37: Trikotno polje 3	37
Slika 38: Asa, Jozafat in Joram.....	38
Slika 39: Trikotno polje 4	38
Slika 40: Ezekija, Manase in Amon	39
Slika 41: Trikotno polje 5	39
Slika 42: Uzija, Jotam in Ahaz	40
Slika 43: Trikotno polje 6	40
Slika 44: Zorobabel, Abiud in Eliakim.....	41
Slika 45: Trikotno polje 7	41
Slika 46: Jošija, Jehomija in Salatiel	42
Slika 47: Trikotno polje 8	42
Slika 48: Asor in Sadok	43
Slika 49: Ahim in Eliut.....	44
Slika 50: Eleazar in Matan.....	44
Slika 51: Jakob in Jožef.....	45
Slika 52: Bronasta kača.....	46
Slika 53: David in Goljat	47
Slika 54: Hamanova kazen.....	47
Slika 55: Judita in Holofern.....	48
Slika 56: Poslednja sodba	49
Slika 57: Kristus z Marijo in svetniki	50
Slika 58: Apostol Peter z ledvenim ovojem.....	51
Slika 59: Angeli s križem in trnovo krono	52
Slika 60: Angeli s stebrom bičanja.....	53
Slika 61: Izbrana skupina na levi	53
Slika 62: Kristus Sodnik z Marijo, apostoli in blaženimi	55
Slika 63: Kristus z Marijo	55
Slika 64: Apostol Peter s ključi.....	56
Slika 65: Sv. Jernej z odrto kožo in Michelangelov portret.....	56
Slika 66: sv. Lovrenc z ražnjem	57
Slika 67: Izbrana skupina na desni.....	58

Slika 68: Angeli s trobentami.....	58
Slika 69: Vzpon izbranih	59
Slika 70: Strmoglavljenje pogubljenih.....	59
Slika 71: Vstajenje mrtvih	60
Slika 72: Demoni in pogubljeni pred vhodom v pekel	60
Slika 73: Haron na čolnu s pogubljenimi	61
Slika 74: Minos s kačo	61

POVZETEK

V raziskovalni nalogi sem opisal delo enega največjih umetnikov renesanse. Michelangela je leta 1508 v Rim povabil papež Julij II., da bi poslikal strop na novo zgrajene Sikstinske kapele. Buonarroti se je odločil, da bo strop poslikal v tehniki buon fresco z motivi stvarjenja sveta, preroki in sibilami, Kristusovimi predniki iz Stare zaveze in čudeži, ki so rešili izraelsko ljudstvo. O vsebini se je posvetoval z največjimi teologi v Rimu in celo s samim papežem. Strop je dokončal leta 1512 in je v tistem času veljal za enega najizjemnejših umetniških del. Leta 1533, po napadu Rima in skorajšnjem uničenjem večnega mesta, je Michelangelo spet prišel v Vatikan. Tokrat mu je papež Klemen VII. naročil, naj poslika oltarno steno Sikstine. Michelangelo se je po posvetu z duhovščino odločil, da jo poslika z motivom poslednje sodbe, trenutka, ko bo Jezus prišel na Zemljo in bo sodil vsem, živim in mrtvim. Upodobil je angele, svetnike, apostole, mučence, Marijo, Kristusa, hudiča in pekel. In spet je ustvaril mojstrovino, ki ji ni para. Ko jo je zagledal papež, je pred njo pokleknil in se zjokal. Tako je Michelangelo pustil neizbrisen pečat v Sikstinski kapeli, v Rimu, v svetu. Tudi to je eno tistih njegovih vrhunskih del, zaradi katerega Buonarroti velja za mojstra in enega najboljših umetnikov v zgodovini človeštva.

SIKSTINSKA KAPELA

Sikstinska kapela (uradna papeževa kapela) je gotovo eden najbolj znanih in najbolj ikoničnih spomenikov svetovne umetnosti. V Sikstinski kapeli bogoslužja daruje sam papež, tukaj kardinali na konklavu volijo novega papeža. Sikstina je bil najpomembnejši projekt papeža Siksta IV. Ta jo je dal zgraditi ob vatikanski Apostolski palači in je polna očitne simbolike, služi pa bogoslužnemu namenu. Na zunaj izgleda kot utrdba in ima tako srednjeveško podobo iz vojnih časov. Leta 1473 se je na mestu prejšnje kapele iz 13. stol. začela gradnja nove kapele. Zamislil si jo je arhitekt Baccio Pontelli, ki je narisal vse načrte, sam pa je, kot pravi Vasari, med letoma 1471 in 1479 delal katedralo v Pisi. Tako je nadzornik gradnje postal Giovannino de' Dolci. Zgrajeno kapelo opisuje že pesem iz leta 1478, in sicer pravi, da je Sikst zgradil kapelo, ki je čudovita in izjemna, pulchrum et praestaus.

Slika 1: Sikstinska kapela

Vir: <https://lavishlivingforless.files.wordpress.com/2013/10/109-sistine-chapel.jpg>, uporabljeno 8. 3. 2018

Kapela spominja na Salomonov tempelj v Jeruzalemu, saj se je Sikst imenoval za Salomonovega naslednika, kar je v papeški buli njegov nečak, kasnejši papež Julij II., tudi potrdil. Na Tempelj spominja kapelina oblika pa tudi mere, saj je 40, 5 metra dolga, 14 metrov široka in približno 20 metrov visoka (v palestinskih cubitih je to 60 metrov dolga, 20 metrov široka, 30 metrov visoka), to so mere Salomonovega templja. Po drugi strani pa oblika spominja tudi na Noetovo barko, ki simbolizira Cerkev – trdno tudi med vesoljnim potopom.

Najprej so bila izdelana tla. Že ta so izjemna, saj so narejena v tehniki mozaika. Na njih so risbe iz pisanega marmorja z vzorcem cosmatesca, poimenovanega po družini Cosmati, ki se je med njimi prenašal iz roda v rod. Sikstinsko kapelo na dva

dela deli transenna, ki v stari liturgiji ločuje laike od klerikov pri bogoslužju. Na steni je tudi okrašen balkon za zbor, kot nekakšen kor.¹

Ko je bila Sikstinska kapela zgrajena, je papež v Rim povabil nekatere najbolj znane florentinske umetnike, kot so Signorelli, Botticelli, Ghirlandaio in Perugino, da bi naredili zidne freske. Zanimivo je, da je dve freski, Jezusovo rojstvo in Najdenje Mojzesa v Nilu, Michelangelo kasneje uničil, saj je potreboval prostor za Poslednjo sodbo.

Celotna ureditev kapele odraža srednjeveško pojmovanje svetovne zgodovine. Preteklost človeštva je razdeljena v tri razdelke ali epohe. Prva epoha je zgodovina sveta preden je Bog dal postavo Mojzesu, druga je Postava, kakršna je bila predpisana Mojzesu, tretja pa predstavlja čas po izteku Postave. Michelangelu je bila zaupana prva. Tako je papež Julij II., naslednik Siksta IV., za ostalimi umetniki povabil tudi Buonarrotija.

Slika 2: Transenna in talni mozaik

Vir: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/13/Transenne_Sixtinische_Kapelle.jpg, uporabljeno 8. 3. 2018

¹ Bianchini, The Vatican Museums, str. 55, 56

STROP

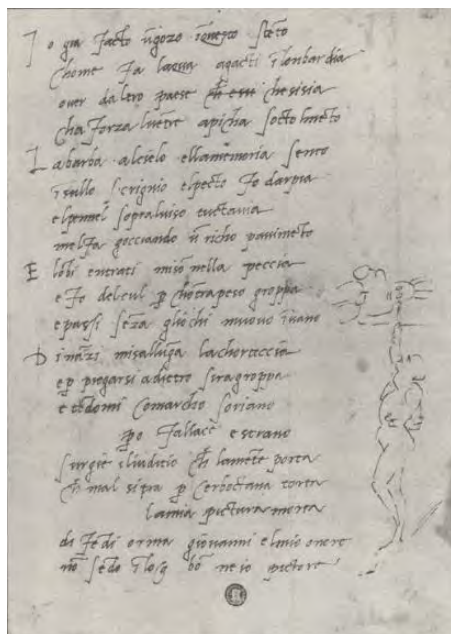
Preden se je Michelangelo lotil dela v Sikstini, je bil strop poslikan z ultramarinsko modro ter zlatimi zvezdami in je izgledal kot kipeče florentinsko kresno nebo, preseljeno v Rim. Ker pa je papež za kapelo želel vrhunske umetnine, je Julij II. leta 1508 sklenil pogodbo z Buonarrotijem, ki naj bi strop v celoti poslikal. Michelangelo je začel z delom 10. maja istega leta. To je bilo v času, ko je tudi Rafael začel s poslikavo Stanze della Segnatura (Stanza papeškega sodišča). Michelangelo v Vatikanu ni bilo neznano ime, saj je bil umetnik zadolžen že za izdelavo Julijeve grobnice, poslikavi stropa pa se je izogibal kolikor se je le mogel, saj se mu je zdelo, da nima dovolj izkušenj s slikanjem. Zanimivo je, da je večinoma slikal sam. Ob sebi je imel le nekaj pomočnikov, in sicer tesarje, ljudi iz ateljeja, ki so zanj trli barve in mešali omet, delavce, ki so prinašali barve na oder, štukaterje (stuccatori), ki so nanašali mokri omet in pomočnike, ki so držali kartone, na katerih so bili načrti za risbe. Kar se tiče slikanja, nanašanja barve na mokri omet, je Michelangelo vse delal sam. S kartonov je prenašal obrise na omet – vpraskal jih je s črtalom, označeval s pičicami ogljenega prahu skozi luknjice, izvrtane v kartonu. Tako je večino dela naredil sam v nemogočih pogojih več kot 20 metrov nad tlemi. Slikal je meter pod stropom, tudi osemnajst ur dnevno, pri čemer mu je barva kapljala v oči. Zmotno pa je prepričanje, da je Michelangelo med slikanjem ležal na odru. Med slikanjem je Michelangelo stal ali pa klečal z obrazom uprtim v strop. Napor pri slikanju je bil velik celo za moškega sredi tridesetih let v vrhunski fizični kondiciji. O naporu pri slikanju je govoril v sardoničnem sonetu.

Slika 3: Michelangelo Buonarroti

Vir: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/5e/Miguel_%C3%81ngel%2C_por_Daniele_da_Volterra_%28detalle%29.jpg/220px-Miguel_%C3%81ngel%2C_por_Daniele_da_Volterra_%28detalle%29.jpg, uporabljeno 12. 3. 2018

Slika 4: Michelangelov sonet

Vir:<http://www.italianrenaissance.org/wp-content/uploads/2013/05/sistine-chapel-original.jpg>,
uporabljeno 8. 3. 2018

*Že golša rase mi od tega križa
kot rase mačkam v Lombardije vodi,
pa tudi v drugih krajih kjersibodi
in trebuh moj se že podbradku bliža.*

*V nebo mi brada hrepeni, butica
na hrbet sili, grud moj se mi sloči,
kot se Harpijam; čopič kapajoči
pa v pisan pod mi spremenil je lice.*

Počuti se pohabljenega, trajno izmaličenega, njegovo mišljenje je popačeno:

Napak boš streljal z risanico krivo.

To sliko mrtvosivo

In mojo čast, Giovanni moj, obrani,

Ni pravi kraj to, jaz pa ne slikar.

Slika 5: Strop Sikstinske kapele pred Michelangelovo poslikavo

Vir: <http://www.italianrenaissance.org/wp-content/uploads/2013/05/sistine-chapel-original.jpg>,
uporabljeno 8. 3. 2018

Michelangelu je bila zaupana poslikava 500 m² stropa. Odločil se je za slikanje v tehniki buon fresco, to je tehnika, ki jo je poznal že iz rodnih Firenc, saj bi s posušeno ometano površino klical katastrofo, kot jo je poklical da Vinci pri Zadnji večerji v Milanu. Pri tej njegovi tehniki mora biti zasnova narisana na svež, vlažen omet in nikakor ne na trdo in posušeno ometano površino. Zid, ki je zgrajen iz opek, malte in ometa, ni v resnici nikoli povsem suh in neprepusten. Od zunaj se vanj zažrejo soli, ki se prenašajo z vodo in uničujejo oljnati sloj barve, vrh ometa na notranji steni.

Do tega pa ne pride, če se barvni pigment spoji z ometom in to je bistvo tehnike buon fresco. Barva se mora spojiti z ometom, to pa lahko dosežemo tako, da barvo nanašamo na omet, ko je ta še vlažen. Umetnik ima dve ali tri ure časa od nanosa intonace, to je sveži apneni omet. Ko se barva in omet sušita, se sprimeta z neločljivo kemično vezjo. Freska pa ima posebnosti; izdeluje se po kosih, vsak odsek intonaca mora umetnik poslikati preden se posuši. Če umetnik pigment nanese na suh omet, kar je včasih potrebno za retuširanje in popravke, je ta freska narejena a secco, ki ni tako trajna kot prava freska. Vendar tudi vsi pigmenti niso dobri za izdelavo prave freske. Odtenki modre in zelene (ultramarinska in malalitna) so občutljivi na alkalno delovanje apna, zato so te barve uporabljali le a secco. Najbolj cenjeni freskanтни pigmenti so odtenki okre, rjave, rumene prsti, hematitsko rdeča, umbra, žgana siena, črne barve iz zoglenelih živalskih kosti in iz zoglenele trte. Pri freski morajo biti robovi načrtovani kot pri sestavljanju, umetnik pa je omejen na delo v enem dnevu, saj mora poslikati zaplato dnevne površine, ki se imenuje dnevnic (giornata). To je tista površina, ki jo zidar omeče in mora biti poslikana še v istem dnevu, saj se hitro posuši. Obrisi dnevnice se še danes dobro vidijo. Michelangelo je popravke delal tako, da je s čopičem na že posušeno intonaco nanese barvo na vodni osnovi. Posušene barve pa so precej drugačne od mokrih, saj se pigmenti z zelenim ali črnim navdihom

posvetlijo, pigmenti z železnim oksidom pa potemniijo, zato umetnik potrebuje izostren vizualni spomin, da doseže ujemanje med mokrimi in suhimi barvami.²

Izvirni Michelangelov načrt za freske dvanajstih apostolov, je kmalu prerastel v arhitektonsko vesolje z več kot tristo liki. Nastala je dekoracija s kompleksno, artikulirano sekvenco zgodb iz Geneze, obdane s preroki in sibilami, ignudi ter imitiranimi marmornimi in bronastimi skulpturami, ki je ni pričakoval niti Julij. Kdo si je zamislil pripoved na stropu, ne vemo natančno. Zagotovo je glavno idejo dobil Michelangelo, o končnem videzu pa se je posvetoval s papežem Julijem, duhovščino in drugimi teologi. V spremembo preprostega načrta dvanajstih apostolov v arhitektonsko vesolje je bil vključen tudi Egidio da Viterbo. Ta se je s svojo zamisljavo navezoval na dela nekaterih teologov. Na biblične razlage sv. Avgušтина, na Arbor vitae sv. Bonaventure in na Decacordum Christianum teologa Marca Vigeria. Vse skupaj so si zamislili kot devet prizorov iz Prve Mojzesove knjige v centru, ki so uokvirjeni s fiktivnimi kamnitimi obrobami. Vsebinsko se začnejo pri oltarni steni, kjer je prva freska, Ločitev luči od teme. Freske so razdeljene v tri skupine, prva skupina predstavlja stvarjenje sveta, druga skupina predstavlja stvarjenje človeka (Adama, Evo) in njun izgon iz Raja, tretja skupina pa predstavlja Noeta (potop, daritev in pijanost). Na fiktivnih okvirjih sedijo ignudi, to so lepi, postavni goli mladeniči, njihova naloga pa je, da držijo kite zelenja nad medaljoni. Ignudi nimajo nobene svetopisemske povezave, ampak so izključno umetnikov domislek. Na polnilnih zidovih so naslikane osebe, ki so napovedovale Kristusov prihod, to so preroki in sibile. Prvi so svetopisemske osebe iz Stare zaveze, ki so napovedovale Kristusov prihod starim Judom, sibile pa so antične vedeževalke, ki so napovedovale Mesijo poganom. Medtem ko so nekateri slabotni, trpeči in čisti liki goli, so preroki in sibile oblečeni. Tako se učenost pokriva, vendar išče kontinuiteto in moč v preprosti goloti junaka. Liki sedijo v Saturnovi pozi ali pa so obrnjeni. Oblečeni so v spremenljive barve. Uprizorjeni so v popolni anatomiji, v esencialnih prizorih ali pa so nagnjeni v majhnih prostorih.³ Še vedno pa ostaja vprašanje, kje je Michelangelo dobil idejo za toliko postav in toliko obrazov, če je moral ustvariti svetovno zgodovino. Najverjetneje je ideje za obraze dobil predvsem pri že narejenih kipih ali izrezljanih kamejah s portreti vojskovodij in vojakov. Čeprav je Michelangelo naredil izjemno delo, se je nekaterim zdelo, da je tema poslikave preveč kontradiktorna in da je v nasprotju z uradno vero, kar je bil jasen in očiten manifest inovatorskega odnosa.⁴ Ko gledamo te podobe, se nam zdi, da gledamo orjaški slovar človeških oblik in dobimo občutek, da je Buonarroti drži in kretnjam vdihnil največjo možno zgovornost. Tako ni čudno, da je veliki nemški literat Goethe ob obisku Sikstinske kapele rekel, da si človek ne more predstavljati, kaj lahko stori en človek, dokler ne obiše Sikstinske kapele. Njegove besede še vedno držijo, tega nam ne more dati nobena umetnina. Michelangelo je najraje slikal telesa, saj so ta tudi najpogostejši liki v Sikstinski kapeli. V resnici so, z izjemo drevesa v Raju in Noetove barke, telesa edini naslikani liki. Opazimo tudi, da v nasprotju z da Vincijem Michelangela pokrajina ni zanimala, saj je pusta, nezanimiva ali pa je sploh ni.

² Hughes, Rim, str. 260

³ Bussagli: Rome, art and architecture, str. 440-452

⁴ Brandeschi: Večni Michelangelo, str. 55, 56

Slika 6: Giornate Delfske sibile

Vir: http://www.artyfactory.com/art_appreciation/art_movements/italian-renaissance/italian-renaissance/delphic-sibyl-giornata.jpg, uporabljeno 8. 3. 2018

S poslikavo stropa je Michelangelo opravil avtopsiho Božanskega vesolja, kar si prej ni upal v slikarstvu izraziti nihče – niti z liki, niti z aluzijami prostorov halucinantne perspektive. Pri tem je že prestopal meje človeškega. To je poskusil tudi neki drugi starejši Florentinec, katerega je Michelangelo občudoval. Tudi ta je prepotoval tri zunajzemeljska kraljestva. To je bil Dante Alighieri. Po njegovem vzoru se je tega z oblikovno prevzetnostjo lotil tudi novi, onstranski, bizarni duh iz istega mesta. Tak embrionalni slikarski model drznega perspektivičnega obračanja je uporabljal že Brunelleschi. Michelangelo se je zatekel k podobni kompoziciji in tako naredil Sikstino v nemogoči (neo)platonski in Božansko sprevrnjeni perspektivi.

Slika 7: Strop Sikstinske kapele

Vir: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2e/Sistine_Chapel_ceiling_photo_2.jpg,
uporabljeno 8. 3. 2018

Sikstina je bila videti tako veličastno, da je bil še sam Michelangelo mnenja, da je pravi arhitekt kapele Bog. Za to je poskrbel tudi sam. Buonarroti si je želel, da bi bil strop čim bolj odprt proti nebu in bi bil čim bližje Božjemu. Zato ni čudno, da je sikstinski obok arhitekturno optično preoblikovan s slikarsko fikcijo. Dvodimenzionalni videz je pretvoril v trodimenzionalni vizualni prostor. Ob straneh obstaja tudi neki skriti, stisnjeni prostor, ki ga je Michelangelo naselil z junaki Stare zaveze. Raziskovalci so začeli natančno preučevati Sikstinsko kapelo in se lotili operacij in merjenj. Arhitektonski prostor so zravnali in ga prikazali v naravnih merah. V zmanjšanih merah in v upočasnjem perspektivnem procesu vidimo, da je umetnik skušal prikazati celotno vesolje. Razvil je pravo arhitekturo in jo virtualno izdelal tako vodoravno, kot navpično. Izničil je vse fizične prostore, ki omejujejo razliko med vertikalo in horizontalo. Prvi je zastavil konceptualne osnove in omogočil teoretični in praktični razvoj elektronske risbe v virtualni prostor čez nekaj stoletij. Michelangelo je hotel strop odpreti proti nebu. Vzdolžni namišljeni rez je preparal strop kakor zastor. Upognjeni polovici loka sta simetrični in sta se tako zavihali navzven in se poravnali v vertikali. Tako se je ustvaril še en, četrti pas. Nova virtualna streha, ki je na robustnem prekladnem zidcu, je novo drzno ohišje.⁵

Čeprav je bil Buonarroti uradni papežev kipar (ki je prevzel tudi poslikavo Sikstinske kapele), pa, zanimivo, ni imel svojega ateljeja. Papež je ves čas nadzoroval umetnikovo delo, predvsem ga je zanimalo ali se drži prve nepotrjene različice. Včasih ga je obiskal osebno, največkrat pa je poslal svoje nadzornike. Michelangelo ga je dolgo prepričeval, naj ga ne nadzira več, saj ga to zelo moti. Sčasoma mu ga je le uspelo prepričati. Počasi je v Vatikanu prišel do takega vpliva, da se je znebil vseh umetnikov, ki naj bi mu pomagali. Do velikega vpliva so ga pripeljali tudi podrti odri.

⁵ Brandeschi, Večni Michelangelo, str. 55, 56, 165

Bramante je bil kot uradni papežev arhitekt zadolžen za postavitve odrov v kapeli, čeprav to Michelangelu ni bilo po godu. Ironično, odri so se podrli. Takrat je Michelangelo zasnoval svoje odre, ki so bili veliko bolj trpežni in praktični in tako dokazal, da ne potrebuje nobenega drugega umetnika, da bi dobro opravil svoje delo.

Za poslikavo stropa je Michelangelo potreboval štiri leta. Nikoli prej ni delal fresk, saj je v resnici kipar in je tudi sam kiparstvo postavljal na prvo mesto, pred slikanjem in arhitekturo, v kateri se je izkazal kasneje pri gradnji nove bazilike sv. Petra. Pri Sikstini pa je to troje združil v eno. Tako mu je uspelo uprizoriti spreminjanje utelešujoče se misli, gibanje in prizorišče s figurami, prostor pa je skomponiral tako, da združuje vse čase do poslednjega, h kateremu se mora vrniti človek, kar mu je uspelo s Poslednjo sodbo.

Prva polovica stropa je bila razkrita na Marijino vnebovzetje leta 1511, kapela pa je bila uradno odprta 31. oktobra 1512. Kot je zapisal Vasari, so bili vsi navdušeni, umetniku je uspelo upodobiti globočino, prodornost in ogromno rotiranost obrisov, ki odsevajo gracioznost in svetlost, pri nudah pa naj bi ustvaril čudovite proporce.

V 70. in 80. letih prejšnjega stoletja so začeli z velikim projektom čiščenja in restavriranja Sikstinske kapele. Opazili so, da je Michelangelov kolorit enobarven, niso pa vedeli, ali je ta enobarvnost namerna ali naključna in tako so se začele razprave med restavratorji in umetnostnimi zgodovinarji. Ko so umetnostni zgodovinarji preučevali prejšnja Michelangelova dela, so se ustavili ravno pri edini ohranjeni Michelangelovi tabelni podobi – Donijevi tondi ali Sveti družini. Tu je Michelangelo ustvaril žive in pojoče barve (*colori cangianti*). Svila pri sinje modrem Marijinem krilu in rumenem Jožefovem ogrinjalu izjemno spreminja in resnično da občutek pravega blaga. Zato ta živost ni prav nič spominjala na barve stropa. Ultimo mano (piko na i) je dodala še živobarvnost sikstinskih fresk. Sklepali so, da sta to povzročila sloj pigmenta in živalskega kleja, ki naj bi poenotila barve in jih potemnila. O rabi temnotonalne prevleke atramentum v starem slikarstvu so pisala že antična besedila, zato se je zdelo, da je po vzoru antičnega slikarstva prevleko uporabil tudi Michelangelo. Kmalu pa so ugotovili, da Buonarroti na fresko ni nanese ne pigmenta ne kleja, temveč naj bi pigment ustvarjale saje v zraku, ki so posledica večstoletnega prižiganja sveč. To so bile velike, debele in dimaste sveče, ki so stale na notranji polici pod nivojem fresk in niso iz čebeljega voska, kar pomeni, da so se s sajami freske res zapacale. Na poslikavah so odkrili tudi klej živalskega izvora, ki pa so ga nanese konservatorji. Žive tone so hoteli poudariti tako, da so pridušene s klejem potemnili. Vse skupaj so zamazali in nabral se je sloj umazanije, ki so ga neuspešno skušali očistiti. Po teh ugotovitvah je konservatorjem uspelo očistiti freske in zato je zdaj z vso polnostjo barv to eden najčudovitejših prizorov na svetu.⁶

⁶ Hughes: Rim, str. 90

Slika 8: Prerok Danijel pred in po čiščenju

Vir: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/12/Sistine_Chapel_Daniel_beforandafter.jpg/440px-Sistine_Chapel_Daniel_beforandafter.jpg, uporabljeno 8. 3. 2018

PRIZORI IZ GENEZE⁷

Na sredini stropa je Michelangelo naslikal cikel devetih prizorov iz Prve Mojzesove knjige – Geneze. Freske po vsebini delimo na tri dele, v vsakem od teh so tri freske. Prve tri freske uprizarjajo stvarjenje sveta, druge tri freske ponazarjajo stvarjenje človeka ter izvirni greh z izgonom iz Raja, zadnje tri freske pa uprizarjajo Noetove zgodbe. Gledano z vhodne stene so prve freske Noetove, pri oltarni steni pa stvarjenje sveta. V takem vrstnem redu jih je slikal tudi Michelangelo, začel je z Noetovo pijanostjo, končal pa Ločitvijo svetlobe od teme. Centralni del je ločen od sibil in prerokov s fiktivnimi kamnitimi obrobami na katerih sedijo ignudi, lepi postavni goli mladeniči, ki držijo kite zelenja nad medaljoni. Morda je imel Michelangelo celo neko obsesijo z moško goloto. Tega sicer ne vemo natančno, vemo pa, da so ignudi z liki v prizorih iz Geneze najveličastnejši anatomski repertoar v zahodni umetnosti.

LOČITEV LUČI OD TEME

To je vsebinsko prva freska v ciklu centralnih fresk in leži tik nad oltarno steno. Večni oče, ki ločuje luč od teme, je akrobatski lik, ki se razliva nad prvobitnim ničem. Je vrtinec ustvarjanja. Na eni strani luč dneva, na drugi tema noči in nenaden blisk, s katerim se je vse začelo. Tako je Michelangelo upodobil svojo predstavo o velikem poku. Tu lahko vidimo mojstrsko izdelana Božja oblačila, obraz in roke. Opazimo lahko medaljon, v katerem se Elija pelje v nebo z ognjenim vozom, držita pa ga dva mladeniča. (2 Kr 2,11)

V drugem medaljonu vidimo Izakovo daritev z dvema golima mladeničema. (Geneza 2,9)

Slika 9: Ločitev luči od teme

Vir: https://www.wga.hu/detail/m/michelan/3sistina/1genesis/9light/09_2ce9f.jpg, uporabljeno 8. 3. 2018

⁷ Paolucci; Sikstinska kapela (Strop), str. 17–132

STVARJENJE SONCA, LUNE IN RASTLIN

Bog je tu upodobljen dvakrat, od spredaj je upodobljen v ustvarjanju sonca in lune, od zadaj pa je upodobljen pri ustvarjanju rastline. S tem je Michelangelo ponazoril velika dela, ki jih je storil Bog, njegovo vsemogočnost in prisotnost povsod med ljudmi. Na freski sta dve figuri Boga, prva ustvarja dva vira luči; večjega in manjšega, ki naj vladata dnevu in noči ter zvezde, druga pa daje življenje zemlji vsem rastlinam. Posebej lahko opazimo oblačilo Stvarnika in njegov obraz ter dva angela na desnici Boga Očeta med stvarjenjem sonca.

Slika 10: Stvarjenje sonca, lune in rastlin

Vir: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/3c/Michelangelo%2C_Creation_of_the_Sun%2C_Moon%2C_and_Plants_01.jpg/1200px-Michelangelo%2C_Creation_of_the_Sun%2C_Moon%2C_and_Plants_01.jpg, uporabljeno 8. 3. 2018

LOČITEV ZEMLJE IN VODE

V tem prizoru Stvarnik lebdi v zraku s svojim angelskim dvorom in leti nad vodo. S tem ko zbira vodo na enem mestu, ustvarja morje, na drugi strani pa nastaja suh predel Zemlje. V medaljonu nad prizorom je naslikana Absalomonova smrt (2 Sam 18, 9–15), držita pa ga dva gola mladeniča. Izjemen pa je tudi obraz ignuda med Ločitvijo vode in zemlje ter Stvarjenjem Adama.

Slika 11: Ločitev zemlje in vode

Vir: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2f/Michelangelo%2C_Separation_of_the_Earth_from_the_Waters_00.jpg, uporabljeno 8. 3. 2018

STVARJENJE ADAMA

Stvarjenje Adama je zagotovo ena najbolj znanih fresk na svetu. Tu je Michelangelo Adama s plemenito in lepo postavo postavil na levo stran, kjer počiva na travi in odraža počasne gibe, kot nekdo, ki se je ravno zbudil. Njegovo golo telo kaže popolnost in Adamovo čistost pred izvirnim grehom. Bog, ki je upodobljen na desni strani freske, je ogrnjen s pajčolanom. Obdan z angeli se pomika proti Adamu, njegova levica je zaščitniško naslonjena okrog še ne ustvarjene Eve, ki trenutno obstaja le v božjih mislih. Buonarroti je naslikal trenutek, dotika prstov, ko Bog daje prvemu človeku življenje in modrost. Ta stegnjena kazalca kažeta hip pred dotikom. Sta genialno in fantastično upodobljena metafora življenjske energije, ki ravno prehaja s Stvarnika na ustvarjenega. To je začetek zgodbe človeštva, ki se bo vsak čas začela odvijati. Ob pogledu na fresko opazimo vrhunskost kompozicije. Umetnik je idealno ustvaril kontrast med Adamom in Bogom že s pokrajino. Adam leži v pusti pokrajini, medtem ko je Bog v stisnjeni, odločni in nagneten skupini. Celotni prizor predstavlja najvišji ideal renesančne kulture, to je ideal človeka narejenega po Božji podobi in podobnosti.

Slika 12: Stvarjenje Adama

Vir: <https://images.fineartamerica.com/images-medium-large-5/the-creation-of-adam-michelangelo-.jpg>,
uporabljeno 8. 3. 2018

STVARJENJE EVE

Stvarjenje Eve je Michelangelo naslikal na sredino oboka. Ujema se z železno ograjo, ki deli Sikstino na dva enaka dela. Prizor je osredinjen in ima položaj točno nad vstopom v oltarni del kapele. Morda je Eva na tem položaju, ker v njej vidimo predhodnico Marije, matere Cerkve. Nad Stvarjenjem vidimo medaljon z Davidom pred prerokom Natanom (2 Sam 12, 1–25) ali pa z Aleksandrom Velikim jeruzalemskim visokim svečenikom (1 Mkb 10, 59–66). Mojstrovina sta tudi Evin obraz in roke ter gol mladenič nad prizorom stvarjenja.

Slika 13: Stvarjenje Eve

Vir: <https://uploads8.wikiart.org/images/michelangelo/sistine-chapel-ceiling-creation-of-eve-1510.jpg>,
uporabljeno 8. 3. 2018

IZVIRNI GREH IN IZGON IZ ZEMELJSKEGA RAJA

Glavna lika na freski sta Adam in Eva, ki sta naslikana v lahkotnosti in preprostosti. Umetnik je tu povečal oblike figur in odstranil podrobnosti v ozadju. Na freski vidimo dva prizora. Prvi prizor predstavlja drevo spoznanja, okoli katerega je zavita skušnjavska kača – hudič. Kača je naslikana skoraj kot žensko bitje, kar morda nakazuje nenaklonjenost do žensk. Ob drevesu sta podobi prastaršev – Adama in Eve, na drevesu pa je sad, skušnjava. Tej, po Svetem Pismu, prva podleže Eva, za njo pa naj bi sad poskusil še Adam. Prav zato sta morala prva človeka zapustiti zemeljski Raj, kar kaže drugi prizor, ki je na desni strani freske. Tu angel Adama in Evo kaznuje in ju z mečem izžene iz Raja. Opazimo razliko med oblikama teles, saj sta protagonista v prvem prizoru pokončna, močna in postavna človeka, v drugem pa sta že zgrbljena, izmozgana in ponižana. Drevo spoznanja je tudi prefiguracija Novega lesa, Lignum Vitae, to je Kristusov križ, ki bo prinesel odrešenje. Umetnik je še posebej natančno upodobil Evo, angela, ki izganja prastarša in obraza Adama in Eve v trenutku, ko zapuščata Raj.

Slika 14: Izvirni greh in izgon iz Raja

Vir: <http://1.bp.blogspot.com/-gdinfHxM074/UnLa9njw9kl/AAAAAAAAAQjY/rIrTZ5spa0w/s1600/sin.jpg>,
uporabljeno 8. 3. 2018

VESOLJNI POTOP

Ko je Gospod videl hudobo ljudi, se je razžalostil in se kesal, da je ustvaril človeka. Zato je na ljudi poslal vode in ustvaril vesoljni potop. Le Noeta je spoznal za dobrega in mu naročil, naj zgradi ladjo, na kateri bo plul med potopom in naj na ladjo vzame po dve živali iz vsake vrste. Na freski vidimo več skupin oseb, ki se rešujejo pred vodovjem. Nekateri plezajo na skalnate vzpetine, drugi na plovila, spet tretji plezajo na zunanjo palubo ladje v ozadju. Potop ponazarja prefiguracijo krsta. Prav tako detajl ladje predstavlja podobo Cerkve, ki je pretresena od neviht, pa vendar ostaja trdna, da bi rešila človeka. Buonarroti je tu naslikal veliko zanimivih detajlov. Postave na ladji in mož, ki drži lestev, oče drži sina in skuša ubežati potopu, v ozadju Noetova barka, zavrženci na čolnu skušajo napasti ladjo, ljudje prenašajo svoje premoženje na kopno, nekateri pa so v zavetju na desnem delu freske.

Slika 15: Vesoljni potop

Vir: <https://eclecticlightdotcom.files.wordpress.com/2016/04/michelangeloflood.jpg>, uporabljeno 8. 3. 2018

NOETOVA DARITEV

V prizoru preživelih po potopu prihajajo z ladje. Patriarh Noe se z daritvijo zahvali Bogu, in sicer v zahvalo za preživetje žrtvuje žival. (Geneza 8, 18–20) Opazimo lahko žrtvenega ovna in mladeniča, ki sedi na njem, mladeniča, ki razpihuje ogenj. V medaljonu vidimo Urijevo smrt (2 Sam 11, 16–27), ob katerem sta dva gola mladeniča. Vidimo lahko tudi patriarha in njegovo ženo, v drugem medaljonu pa Podiranje kipa boga Boala (2 Kr 10, 25–27) in ob njem dva ignuda.

Slika 16: Noetova daritev

Vir: <https://uploads1.wikiart.org/images/michelangelo/sistine-chapel-ceiling-sacrifice-of-noah-1512.jpg>, uporabljeno 8. 3. 2018

NOETOVA PIJANOST

Na freski vidimo spečega Noeta, ki se je napil po tem, ko je zasadil vinograd, ob njem pa so sinovi Ham, Sem in Jafet. Tu vidimo tudi znani Hamov greh, ko si Ham ogleduje nagoto svojega opitega očeta. Ob Noetovem telesu je vrč, ki kaže na to, da je Noe res pijan. V medaljonu ob prizoru je Joab, ki je pravkar ubil Abnerja, ob medaljonu pa sta ignuda. V drugem medaljonu je Bidkar odvrigel truplo odstavljenega kralja Joroma z voza v Nabotov vinograd.

Slika 17: Noetova pijanost

Vir: <https://i.pinimg.com/originals/2f/8a/af/2f8aafc20ab4a4d9a6283c1821ff3ede.jpg>, uporabljeno 8. 3. 2018

PREROKI IN SIBILE⁸

Preroki in sibile so prvi napovedali prihod Odrešenika. Naslikani v Sikstinski kapeli pričajo o nenehnem pričakovanju na odrešenje. Preroki so svetopisemske osebe, ki so v stari zavezi Judom napovedovali prihod Kristusa, v Sikstini pa jih je upodobljeno 7. Sibile sicer niso omenjene v Svetem Pismu, temveč so bile prerokinje v antičnem svetu in so imele vedeževalske darove. V srednjem veku so njihove skrivnostne prerokbe interpretirali kot oznanila poganom, da bo nekdo od Izraelcev odrešil človeštvo. Zato so upodobljene v veliko cerkvah, Michelangelo pa je za kapelo izbral 5 sibil in jih upodobil. Oboji, tako sibile kot tudi preroki, evocirajo globino zgodovine, svet sub Lege, in svet ante ali extra Legem. Pomenijo upanje in pričakovanje, prerokujejo Odrešenika.

Vsi sedijo na marmornih arhitektonskih prestolih, med dvema podnožjema stebrov z lažnimi visokimi reliefi, na katerih so pari putov. S protagonistom sta upodobljena še dva otroška pomočnika, ki namigujeta na posebnosti duše kot so spomin, razum in volja. Na prestolih so ploščice z imeni prerokov in sibil. Vsi so postavljeni v niše, ki predstavljajo naslikano arhitekturo. Cikel se začne na levi strani vhodne stene in gre cikcakasto proti oltarju, kar ustvarja nek iluzionizem in mešanje resničnih ter lažnih prvin.

PREROK JOEL

Prerok Joel ima bele, od vetra razmršene lase. Upodobljen je kot da bere z delno razvitega pergamenta in s svojimi potezami spominja na Bramanteja, zato je možno, da gre za umetnikov portret. Prerok je oblečen v vijoličasto spokorniško oblačilo z zelenim ovratnikom. Nosi rdeč plašč in je prepasan s pasom – šalom. Deček pod njegovo levo pazduho ponazarja voljo, deček na njegovi desni pa spomin.

Slika 18: Prerok Joel

Vir: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c5/Joel_%28Michelangelo%29.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

⁸ Paolucci: Sikstinska kapela (Strop), str. 133-170

PREROK EZEKIJEL

Prerok Ezekijel je oblečen v rdeče in ima bikovski vrat ter krepko in masivno telo. V levici drži pergamentni zvitek, na obrazu pa vidimo presenečeni izraz. Na glavi ima svetlo moder molilni šal, ki je značilen za Jude. Ogrnjen je s spokornim vijoličastim ogrinjalom. Ezekijel je prerok pogube, saj je napovedal uničenje Jeruzalema in židovskega ljudstva in ponazarja univerzalnost božjega gospostva in odgovornosti vsakega posameznika. Upodobljen je kot silovita in dinamična figura, ki se nagiba rahlo naprej, kot da nekaj oznanja in razpravlja. Pravkar se je dinamično zasukal na desno k pomočniku. Ta kaže navzgor proti vrhu oboka, na prizor Stvarjenja Eve, ki je tik nad Ezekijelom in je kot nekakšen prototip Brezmadežne Device.

Slika 19: Prerok Ezekijel

Vir: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/5a/Ezekiel_by_Michelangelo%2C_restored_-_large.jpg/1200px-Ezekiel_by_Michelangelo%2C_restored_-_large.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

PREROK DANIJEL

Prerok Danijel na kolenih bere iz velike knjige, ki jo s hrbtom podpira deček. Zasukan je na desno, saj prepisuje iz knjige na pergament in ima zbran in hkrati vznemirjen pogled. Za njegovim hrbtom je nakazana postava, ki ga opazuje. V liku pa opazimo energijo in pisano barvitost njegovih oblačil.

Slika 20: Prerok Danijel

Vir: <https://i.pinimg.com/originals/8b/bd/d8/8bbdd83751703da548cf50a2086340e5.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

ERITREJSKA SIBILA

Eritrejska sibila in prerok Zaharija sta obrnjena eden proti drugemu, kar je enkraten primer. Naslikana je v nežnih barvah; v beli, zeleni, oranžni in v plemeniti drži; medtem ko njena levica lista po knjigi, ki je na stojalu. Deški pomočnik z baklo prižiga svetilko v trenutku, ko se dan preveša v mrak.

Slika 21: Eritrejska sibila

Vir: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/34/5d/fa/345dfad9a8cb769cc713f7091a66375e.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

PREROK IZAIJA

Prerok Izaija je upodobljen v trenutku, ko preneha brati knjigo, njegov mezinec še vedno kaže, kje je pri branju ostal. V tem trenutku razmišlja o prebranem odlomku, ki je nanj naredil vtis, ali pa ga zmoti klic lika za njim. Veter napihuje njegova oblačila in obleko fanta, kar pritegne prerokovo pozornost, s kazalcem pa kaže v neko točko. Poleg preroka in mladeniča je naslikan še tretji lik, ki je bolj skrit in nosi oranžen plašč.

Slika 22: Prerok Izaija

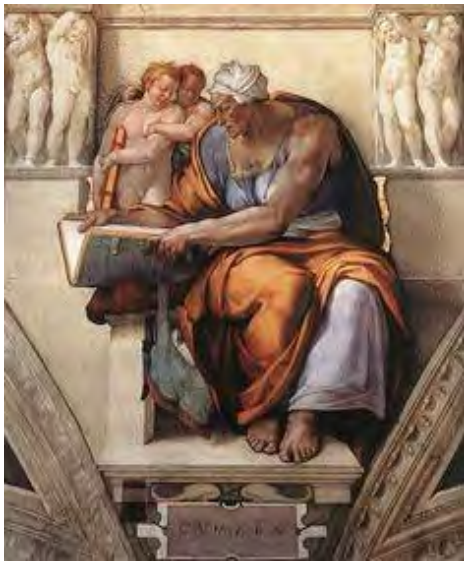

Vir: <https://s.hswstatic.com/gif/sistine-chapel-michelangelo-paintings-13.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

KUMEJSKA SIBILA

Kumejska sibila je živela v podzemlju blizu Neaplja, v kraju po imenu Kum. Njena figura je stara in močna, ogrnjena v oranžno ogrinjalo, ki z roke pada po nogi; ima velika ramena in močne roke, medtem ko drži knjigo, vezano v zeleno, pa so vse njene mišice napete. Zatopljen je v branje, pri tem pa premika ustnice. Ta sibila simbolizira voljo. Zraven malhe lahko opazimo bodalo, kar napoveduje krvave dogodke. Ob sebi ima otroško objeta mlada pomočnika, ki gledata v knjigo. V primerjavi z delfsko sibilo, je kumejska večja in mogočnejša, v niši pa ji je očitno neudobno. O njeni prerokbi piše že rimski pesnik Virgil in sicer naj bi se kmalu rodil otrok, ki bo dal življenje novemu zlatemu času. Ta otrok je Jezus. Sibile so pisale sibilske knjige, ki so Rimljanom služile kot nasveti v različnih situacijah, one pa so nekakšen simbol Rima. Kumejska sibila je prerokovala Odrešenika, ki bo rojen iz Device.

Slika 23: Kumejska sibila

Vir: <https://i.pinimg.com/236x/ce/3d/79/ce3d79ebf4c37737645cc1498d38bb01--sistine-chapel-michelangelo-michael-angelo.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

PERZIJSKA SIBILA

Perzijska sibila v rokah drži knjigo prerokbe. Njena drža poudarja grbo, ki je prekrita z rožnatim pregrinjalom. Sibila zakriva svoja pomočnika, vidi se le fant v rdečem oblačilu.

Slika 24: Perzijska sibila

Vir: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/41/31/8f/41318f3b2fa72e7855cfb00b6fe66407.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

LIBIJSKA SIBILA

Opazi se, da je ob bil umetnik ob slikanju libijske sibile v zanosu in velikem navdihu. Sibilo je naslikal v obratu nazaj oziroma v tour de force in ni ujeta v nišo. Sibila ne sedi na prestolu, ampak stoji kot plesalka pred njim. Stoji na kvadru, kar kaže njeno samovoljno naravo, pod njem pa je zataknjen del sibiline draperije. Upodobljena je v nenavadni in nepojasneni pozi. V prizoru jemlje knjigo s stegnjenimi rokami, kar spominja na ptičje mahanje kril ali pa jo polaga nazaj in s tem opušča poklic ter se podreja kristusovskemu liku Jone. Nosi obleko brez naramnic z zlatimi odsevi in poudarja mišičavost ramen in hrbta, z obrazom pa izraža elegantno ženskost. Zelena damasta tkanina prekriva prestol za obema dečkoma, ki držita zvitek in pozlačeno žezlo.

Slika 25: Libijska sibila

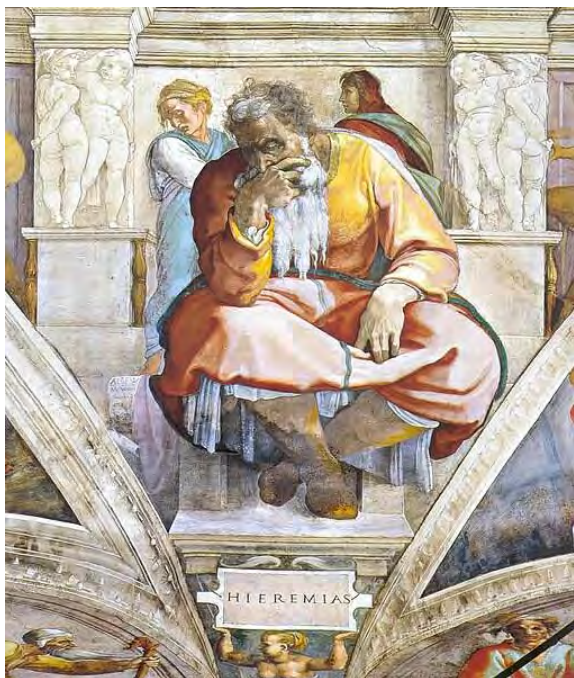

Vir: <https://higherinquietude.files.wordpress.com/2014/04/libica-2-e1398870336979.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

PREROK JEREMIJA

Zamišljeni obraz preroka Jeremija spominja na Michelangelovega, usta z dolgo brado si prekriva z roko. Na njem vidimo ekspresivno otožnost, iz njega veje silna energija. Ob tem preroku pa opazimo izjemo, to, kar je drugače od vseh ostalih prerokov in sibil. Jeremijeva pomočnika nista dečka, ampak sta odrasla človeka, na desni je upodobljen moški, na levi pa ženska, morda pa sta to dve ženski. Lik na desni, ki je oblečen v rdeče ogrinjalo z zeleno podlogo, je bil poškodovan zaradi vdora vode, ki je povzročil odpadanje ometa in je bil zato ponovno naslikan.

Slika 26: Prerok Jeremija

Vir: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/f7/e1/ef/f7e1ef2f942281a84470a6f868328437.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

PREROK JONA

Prerok Jona je bil oznanjevalec Kristusovega prihoda in je izmed sedmih prerokov največja mojstrovina. Je edini prerok, ki nima knjige ali zvitka. Sedi v nestabilnem, vendar dominantnem položaju nad oltarjem, kjer poteka evharistična daritev, ob njem pa je naslikana riba, kar izvira iz svetopisemske zgodbe o preroku Joni. Bog je Jona poslal v Ninive, da bi opozoril Ninivljane, naj se spreobrnejo in pokesajo. Jona se je ustrašil Božjega naročila in je zato zbežal na ladjo, ki je zaplula v vihar. Takrat je Jona mornarjem povedal, da ni ubogal Boga in je Bog verjetno vihar poslal zaradi njega. Mornarji so ga vrgli v morje, saj so se bali Boga. Kmalu je k njemu priplavala riba in ga pojedla, v trebuhu pa je ostal tri dni in po treh dneh je pristal na obali. Ti trije dnevi predstavljajo smrt in vstajenje Kristusa, ki je prav tako umrl, počival in tretji dan vstal. Ko je Jona pristal na obali, se je odločil, da mora izpolniti Božjo voljo in kmalu je odšel v Ninive.

Jona je upodobljen nad oltarjem, nagnjen nazaj, saj se površina nagiba od stropa navzdol. Simbolično pa je Jona naslikan tik nad Kristusom na Poslednji sodbi, saj je Michelangelo sledil srednjeveškemu in renesančnemu prepričanju, kar se zgodi v novi zavezi, je napisano že prej v stari. Tako ima uprizorjeni Jona stvarni in simbolični pomen, ponazarja popolno biblijsko povezavo s Kristusom. Svoje vedenje črpa iz opazovanja Stvarnika. Prav tako je simbol odpuščanja in pokore, ki je najvišja zakramentalna oblast Cerkve.

Slika 27: Prerok Jona

Vir: http://media.midcurrent.com.s3.amazonaws.com/wp-content/uploads/2012/03/jonah_wikipedia.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

PREROK ZAHARIJA

Prerok Zaharija je naslikan na vhodni steni. Zaharija je napovedal Jezusov prihod v Jeruzalem, ki ga danes praznujemo na cvetno nedeljo in ker je ravno Zaharija naslikan na vhodni steni, je vsako cvetno nedeljo papež slovesno prestopil prag Sikstine. Zaharija je upodobljen kot star bradač v profilu, ki lista po knjigi in nosi oblačila enakih barv kot Mojzes, ki je naslikan na freskah iz 15. stol.

Slika 28: Prerok Zaharija

Vir: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/1b/69/4a/1b694a9236dc65bf89ae14248f1dcc06.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

DELFSKA SIBILA

Delfska sibila je živila v Delfih. Bila je lepa in malce zmedena ženska, najverjetneje zaradi omamne pare. Upodobljena je kot umetnikove zgodnejše delo Madone, saj nosi oglavnico in trak. Na freski je naslikana kot da bi jo med branjem zvitka zmotil privid in pogled obrača od telesa. Upodobljena je v telesni in idealni lepoti in je bila od nekdanj občudovana. Oči ima široko odprte, saj jo je obšla razsvetljujoča misel. Oblečena je v svetlo zeleno tuniko in v modro-oranžen plašč. Njene ustnice so razprte, kar kaže, da bo vsak trenutek izrekla prerokbo. Ob sebi ima dva dečka; eden od njih bere, drugi pa drži knjigo, predstavljata spomin in razum.

Slika 29: Delfska sibila

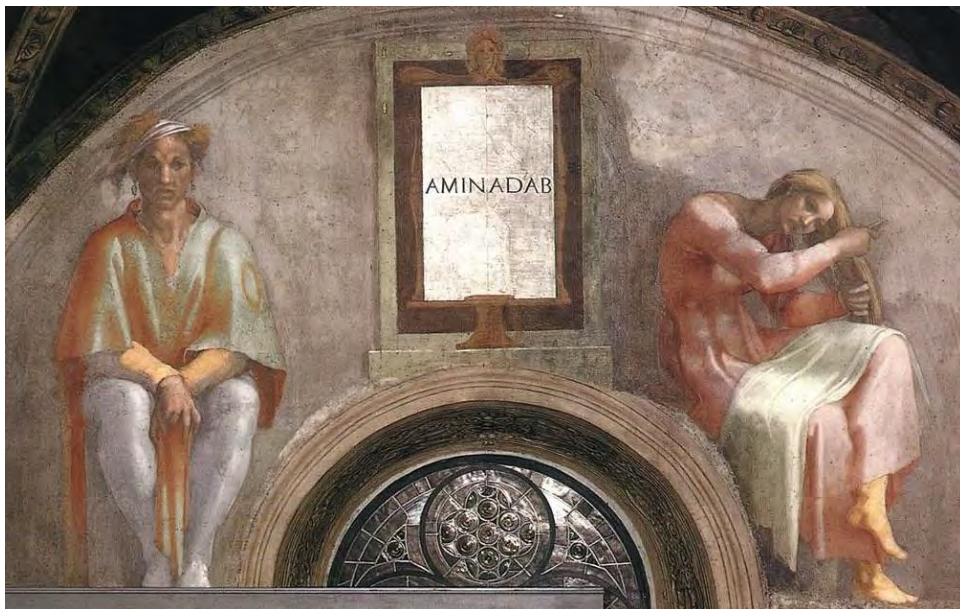
Vir: <https://www.michelangelo.org/images/artworks/the-delphic-sibyl.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

LUNETE IN TIRKOTNA POLJA⁹

AMINADAB

To je prva luneta na južni steni in je tik pod vogalno kapo Kaznovanje Hamana. Aminadab je bil vladar Levitov in sedi na levi strani v frontalnem položaju. Ima štrleče lase, ki jih povezuje bela preveza. Njegova ušesa so naslikana s hitrimi potezami čopiča, njegov obraz pa ima goreč izraz. Na njegovi levi je ženski lik z močnim moškim mišičevjem, ki ga poudarja oprijeta obleka. Češe si svoje dolge lase. Za njenim hrbtom je temen madež, kar je posledica vdora deževnice in sega do plošče, v kateri je bila zaradi statičnih problemov leta 1565 celo razpoka.

Slika 30: Aminadab

Vir: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/84/Aminadab_a.jpg, uporabljeno 14. 3. 2018

⁹ Paolucci: Sikstinska kapela (Strop), str. 171-236

NAAZON

To je prva luneta na severni steni, pod vogalno kapo Bronasta kača. Na desni je plavolasi kodrasti Naazon, ki je bil vladar Judejcev. Ima mladostniške poteze in sedi v napol zleknjenem položaju. Uprizorjen je, ko gleda v knjigo na stojalu. Ženska za hrbtom je njegova bodoča soproga, ta si boža brado in se ogleduje v ovalnem ogledalu.

Slika 31: Naazon

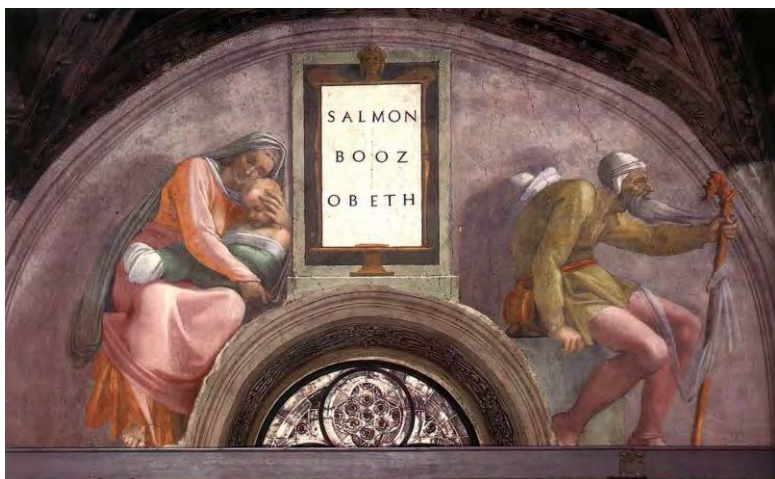

Vir: <https://i.pinimg.com/originals/a4/3a/c8/a43ac8c7cfb2036df6ef263add17b901.jpg>, uporabljeno 10. 14. 3. 2018

SALMON, BOAZ IN OBED

To je druga luneta, šteta z oltarne strani na južni steni. Stari Boaz je ukrivljeni starec z brado, belo čepico in romarsko palico v roki. Čeprav ima na obrazu siten izraz, je navdušen nad rojstvom malega Obeda, Rutinega sina, ki je upodobljena na levi strani lunete. Ženska je zadremala po dojenju, kar je opazno zaradi izstopajoče dojke, vidne skozi rožnato obleko. V 18. stol. so Rutino telo začasno cenzurirali.

Slika 32: Salmon, Boaz in Obed

Vir: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/d3/Michelangelo%2C_lunetta%2C_Salmon_-_Boaz_-_Obed_01.jpg/1200px-Michelangelo%2C_lunetta%2C_Salmon_-_Boaz_-_Obed_01.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

V trikotnem polju nad luneto opazimo Salomona kot otroka s staršema. Mati reže kos blaga, mož pa se skriva v polsenci.

Slika 33: Trikotno polje 1

Vir: <https://i.pinimg.com/236x/d5/d5/50/d5d550dab6618b17eb388bf0d1ce4295--miguel-angel-michelangelo.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018)

JESE, DAVID IN SALOMON

To je druga luneta, šteta z oltarne strani na severni steni. David je po tradiciji upodobljen na levi strani, naslonjen na klop in oblečen po arabsko. Otrok ob njem z belo ruto na glavi in pladnjem v rokah je najverjetneje kralj Salomon. Na desni strani sedi postarana Batšeba pri motovilu.

Slika 34: Jese, David in Salmon

Vir: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/5a/29/a9/5a29a92d361a3497084a8ce1c209c820.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

V trikotnem polju je Jese komaj vidni otrok, saj pred njim sedi mati, ki zaseda prvi plan slike.

Slika 35: Trikotno polje 2

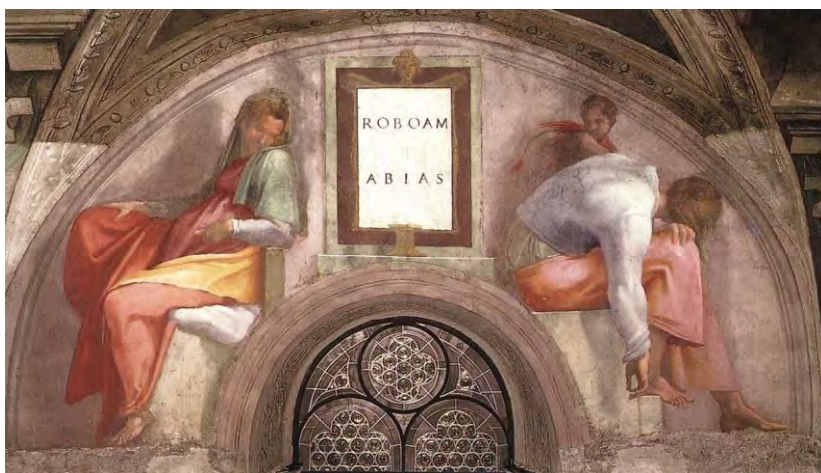

Vir: https://www.wga.hu/art/m/michelan/3sistina/7triangl/08_4sp8f.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

ROBOAM IN ABIJA

To je tretja luneta, šteta z oltarne strani na južni steni. Na levi je upodobljena nosečnica z zelenim šalom okoli glave, ki se naslanja na naslonjalo klopi. Deček na desni je Abija. Nosi ogrinjalo, ki je bilo naslikano le z eno potezo čopiča. Abija je naslikan za likom, ki mu ne moremo zagotovo določiti spola. Če pa upoštevamo analogijo z drugimi lunetami in navzočnost ženske na levi strani, je lik najverjetneje moškega spola. Njegovo telo je nagnjeno naprej, roka pa mu pada ob boku. Oblečen je v oblačila nežnih barv. Pri tej luneti opazimo naglico, s katero je bila dokončana freska, saj so dlake čopiča še vedno prilepljene na omet.

Slika 36: Roboam in Abija

Vir: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/85/Michelangelo%2C_lunetta%2C_Rehoboam_-_Abijah_01.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

V trikotnem polju je bila kot glavni lik prepoznana Roboamova mati, moški za njenim hrbtom pa je Salomon.

Slika 37: Trikotno polje 3

Vir: https://www.wga.hu/art/m/michelan/3sistina/7triangl/06_1sp5f.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

ASA, JOZAFAT IN JORAM

To je tretja luneta, šteta z oltarne strani na severni steni. Moški na levi zavzeto piše, naslonjen je na koleno. Telo mu pokriva široko rumeno ogrinjalo z rdečimi in zelenimi senčitvami. Na desni strani vidimo mater v rumeni in oranžni obleki, obdano s tremi otroki. Najporednejši med njimi se oklepa njenega hrbta in upodablja Jorama, ki že zdaj kaže svoj poznejši napadalni značaj.

Slika 38: Asa, Jozafat in Joram

Vir: <http://www.zeno.org/Kunstwerke.images/I/77j316a.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

V trikotnem polju vidimo v prvem planu spečo žensko. Za njo sta moški in otrok. Upošteva je, da je lik pišočega v luneti Jozafat, bi to lahko bila Asova družina.

Slika 39: Trikotno polje 4

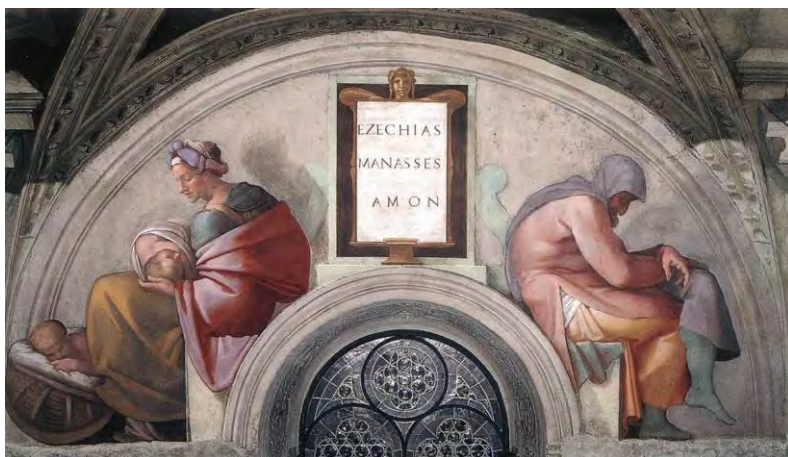

Vir: https://www.wga.hu/art/m/michelan/3sistina/7triangl/06_4sp6f.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

EZEKIJA, MANASE IN AMON

To je četrta luneta, šteta z oltarne strani na severni steni. Na levi strani ženska varuje dva otroke, prvega pestuje v naročju, drugi pa spi v zibelki, ki jo ženska ziblje z ного. Pri rokah in hrbtu je njena srajca rahlo izrezana in je prvotno razkazovala več golote. Popravke je odkrila deževnica prav na ženskem hrbtu. Bradati moški na desni, zgrbljen sam vase, ima mnoge poteze, za katere nekateri strokovnjaki trdijo, da spominjajo na Michelangelove.

Slika 40: Ezekija, Manase in Amon

Vir: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/e3/Hezekiah_-_Manasseh_-_Amon.jpg/1200px-Hezekiah_-_Manasseh_-_Amon.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

V trikotnem polju v ospredju opazimo žensko v zelenem plašču in beli srajci, ki pokriva otoka, morda bodočega kralja Ezekijo. Ta se vneta igra z brado starca v ozadju.

Slika 41: Trikotno polje 5

Vir: https://www.wga.hu/art/m/michelan/3sistina/7triangl/04_4sp4f.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

UZIJA, JOTAM IN AHAZ

To je četrta stena, šteta z oltarne strani na južni steni. Sproščena moška postava na levi, zavita v zelen plašč, ki zakriva rumeno tuniko, skoraj v celoti zakriva dečka z iztegnjenim kazalcem. Ženska na desni s pokrito glavo in oranžnim plaščem ima ob sebi dva otroka, prvi je v ospredju, drugi pa je bolj zabrisan, izdelan bolj sintetično.

Slika 42: Uzija, Jotam in Ahaz

Vir: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/c8/Michelangelo%2C_lunetta%2C_Uzziah_-_Jotham_-_Ahaz_01.jpg/300px-Michelangelo%2C_lunetta%2C_Uzziah_-_Jotham_-_Ahaz_01.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

V trikotnem polju v ospredju ženska doji otroka, stegnjenega k njenim prsim. Okrogel predmet v njeni levici bi bil lahko kruh, za njo pa je na tleh polna vreča. Oseba na levi, ki ima ženske poteze in vijoličast plašč, dopolnjuje prizor. Strokovnjaki domnevajo, da je moški na levi strani lunete Jotam, deček ob njem Ahaz, v trikotnem polju pa Uzijeva družina.

Slika 43: Trikotno polje 6

Vir: https://www.wga.hu/art/m/michelan/3sistina/7triangl/04_1sp3f.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

ZOROBABEL, ABIUD IN ELIAKIM

To je peta luneta, šteta z oltarne strani na južni steni. Ženska na levi strani k sebi stiska otroka, zavitega v plašč z belimi progami. Moški na desni, ki je oblečen povsem v vijoličasto, se zaskrbljeno obrača k ženski na levi strani. Ob njem je zabrisan otrok, ki skuša pritegniti njegovo pozornost.

Slika 44: Zorobabel, Abiud in Eliakim

Vir: https://www.artbible.info/images/michelangelo-zorobabel-familie_grt.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

Trikotno polje nad luneto so močno poškodovali vdori vode. Ženski lik na levi strani trikotnega polja na svoje prsi stiska otroka, moški v ozadju na desni strani pa spi.

Slika 45: Trikotno polje 7

Vir: https://www.wga.hu/art/m/michelan/3sistina/7triangl/02_1sp1f.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

JOŠIJA, JEHOMIJA IN SALATIEL

To je peta luneta, šteta z oltarne strani na severni steni. Ženska na levi stiska k sebi otroka, ki se steguje proti osebam na drugem delu lunete, in je oblečena v umetelno izdelana in dragocena oblačila. Luneta je naslikana tako, kot da sta oba njena dela v pogovoru. Tudi otrok v naročju plešastega moškega na desni, ki je zavrit v zelenkasto ogrinjalo, odgovarja na vabljenje otroka na levi.

Slika 46: Jošija, Jehomija in Salatiel

Vir: https://www.artbible.info/images/michelangelo-josia-familie_grt.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

V trikotnem polju je tokrat v ospredju moški lik, ki spi, ženska ob njem pa v naročju drži otroka. Vemo, da so naslikane osebe iz časa babilonskega suženjstva, ne moremo pa določiti, kdo je kdo, saj manjkajo specifični znaki in povezave z biblijskim besedilom.

Slika 47: Trikotno polje 8

Vir: https://www.wga.hu/art/m/michelan/3sistina/7triangl/02_4sp2f.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

ASOR IN SADOK

To je prva luneta, šteta z vhodne strani na severni steni. Moški na desni, pri katerem so nekateri strokovnjaki prepoznali Michelangela, zamišljeno gleda v tla. Njegovo telo je skoraj v celoti ovito v okrašt plašč, pod nanosi barve na glavi, ki so bili očitno narejeni v naglici, pa lahko opazimo predhodno risbo. Isto opazimo na obrazu ženske na levi, ki steguje roko, kot bi hotela nekaj ukazati deklici ob sebi, oblečeni v lahko belo srajčko. Spodnjega roba te lunete sicer ni naslikal Buonarroti, saj je bil pod nivojem delovnega odra, na katerem je slikal. Tako je bil a fresco dopolnjen le desni del med prvim restavriranjem v času Pija V. in Gregorja XIII. Levo stran pa je na suho dopolnil slikar Annibale Mazzuoli med restavriranjem v letih od 1710 do 1712. Pas je pokrival michelangelovski omet, počrnel od dima, sveč in oljnih svetilk. V mešanici malte, s katero so zamašili luknje v ometu od odrov, so odkrili štiri igralne karte iz 18. stol, za katere pa ne vemo, kako so tja prišle.

Slika 48: Asor in Sadok

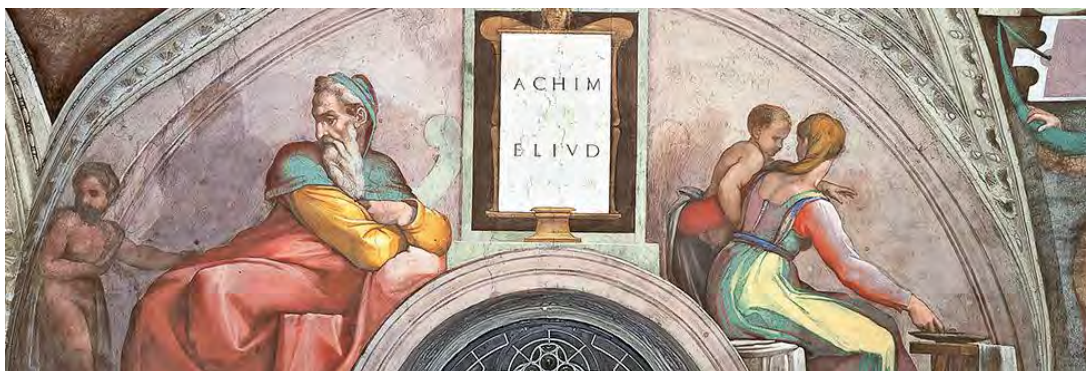

Vir: http://www.museivaticani.va/content/dam/museivaticani/immagini/collezioni/musei/cappella_sistina/04_01_Lunetta_Azor.png/_jcr_content/renditions/cq5dam.web.1280.1280.png, uporabljeno 10. 3. 2018

AHIM IN ELIUT

To je prva luneta, šteta z vhodne strani na južni steni. Po domnevah bi bil Ahim lahko zamišljeni, na blazino naslonjeni starec na levem delu slike, ki ima pred seboj otroka, morda Eliuta. Slika je močno poškodovana voda ob vdoru deževnice. Na desni strani je naslikana ena najbolj ljubkih skupin na vseh lunetah. Njen skicirani značaj poudarja barvno živahnost. Ženska je prikazana s hrbta, tako da se vidi njena dolga kita, ki izginja za levo ramo. Oblečila so izdelana v obilici različnih barv. Medtem ko si mati in otrok izmenjujeta pogled, mati sega po nekem orodju.

Slika 49: Ahim in Eliut

Vir: http://www.museivaticani.va/content/dam/museivaticani/immagini/collezioni/musei/cappella_sistina/05_01_Lunetta_Achim.png/_jcr_content/renditions/cq5dam.web.1280.1280.png, uporabljeno 10. 3. 2018

ELEAZAR IN MATAN

Ta luneta je naslikana na vhodni steni ob severni steni. To je najverjetneje prva luneta, ki jo je Michelangelo naslikal, saj je najbolj natančno izdelana in ima dosti bolj intenzivno barvno ozadje kot katerakoli druga luneta. Zdi se, kot da je Michelangelo vzel pretirane mere in je zato odmeril preveč intenzivne barve. S to luneto smo že zelo blizu Odrešenikovega prihoda, saj sta na njej naslikana ded sv. Jožefa in njegov oče. Eleazar je postava na desni, z belo srajco in rdečim plaščem, ki prekriva del leve roke. Zadaj sta nakazani postavi ženske in otroka. Leva stran lunete je najbolj poškodovan del lunete. Matana zakriva postava njegove žene, ki dviga otroka, mož pa jo gleda. Ženska oblačila so natančno izdelana, čez oblačila pa je žena prepasana z vrvico, ki se spušča do ključev in mošnje, v kateri so verjetno dragotnine in denar.

Slika 50: Eleazar in Matan

Vir: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d6/Michelangelo_-_Sistine_Chapel_-_Lunette_Eleazar_and_Mathan_-_WGA.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

JAKOB IN JOŽEF

Ta luneta je naslikana na vhodni steni ob južni steni in je zadnji par cikla. Tu sta naslikana Jakob, Jožefov oče in Jožef, krušni Kristusov oče. Starec, ki je upodobljen v ospredju levega dela lunete in je zavrt v okrašt plašč ter je namrgoden, je Jakob, za njim pa je mali Jožef. Opazimo lahko tudi žensko, ki zamišljeno stoji za hrbtom moškega. Prizor na desni pa po tradiciji upodablja sveto družino. Spredaj vidimo Marijo, zadaj pa Jožefa v profilu, z malim Jezuškom v naročju. Jezus se ogleduje v ogledalu, ki mu ga drži deklica. Glavi in obraza Jakoba in Marije sta med najbolj izrazitimi v vsem ciklu lunet.

Slika 51: Jakob in Jožef

Vir: <https://az333959.vo.msecnd.net/images-8/jacob-and-joseph-michelangelo-1508-b9154c79.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

VOGALNE KAPE¹⁰

V Sikstinski kapeli je Michelangelo kote stropa poslikal s štirimi vogalnimi kapami, na katerih so uprizorjene čudežne rešitve izraelskega ljudstva. To so bile predhodnice Kristusovih odrešitvenih dejanj in so vezni člen s slikarskim ciklom na stenah. Kape so prikazi Božjega posredovanja v zgodovini izbranega ljudstva – Izraelcev in so pričevanja o Bogu, ki kljub grehom ne zapusti svojega ljudstva, temveč je vedno navzoč med njimi. Na vogalnih kapah vidimo Davida, ki ubije velikana Goljata, Judito, ko obglavi podlega Holoferna, Mojzesa v puščavi z dvojno bronasto kačo, ki je rešila Izraelce pred strupenimi piki plazilcev na poti proti Rdečemu morju, ter kaznovanje Hamana.

BRONASTA KAČA

Vogalna kapa z bronasto kačo ponazarja Mojzesa, ki je po Gospodovih navodilih izdelal bronasto kačo in jo obesil na drog. Izraelci, ki jo pogledajo, bodo obvarovani pred strupenimi piki in ugrizi plazilcev ob njihovem izhodu iz suženjstva v Egiptu. (Numeri 21,8)

Slika 52: Bronasta kača

Vir: http://bobandnellasworld.com/Italy%202009/Rome/Sistine/r10_1046f.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

¹⁰ Paolucci: Sikstinska kapela (Strop), str. 237

DAVID IN GOLJAT

Pri tej vogalni kapi vidimo Davida s kamnom, ki ga je pravkar vrgel s pračo in s tem ubil Goljata. V prizoru na kapi David skoči na orjakovo nezavestno telo in ga prebode z mečem ter obglavi. (Sam 17, 49–51)

Slika 53: David in Goljat

Vir: <https://i.pinimg.com/originals/4a/2b/66/4a2b668a9fc7fc242f5f15de69f058e5.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

HAMANOVA KAZEN

Tu opazimo kralja Ahasverja, ki pošlje svojega ministra Hamana, ki je sovražil Jude in jih je hotel iztrebiti, po kraljevska oblačila za Mordokaja. Estera razkrije Ahasverju Hamanovo zaroto proti Judom, Hamana pa nato kaznujejo in križajo.

Slika 54: Hamanova kazen

Vir: https://www.michelangelo-gallery.com/userfiles/com.michelangelo/image/Michelangelo_The-Punishment-of-Haman___Source.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

JUDITA IN HOLOFERN

Na tej vogalni kapi je Holofern ravno obglavljen. Judita, judovska vdova, je poveljnika Holoferna opijanila in mu nato odrezala glavo, s tem pa svoje mesto rešila pred Asirci. Služabnica drži njegovo glavo na pladnju, Judita pa jo skuša pokriti s prtom. Na desni strani vidimo obglavljeno telo vojskovodje Holoferna, na levi pa stražarja, ki spi naslonjen na ščit.

Slika 55: Judita in Holofern

Vir: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c3/Judith_and_Holofernes_%281%29.png,
uporabljeno 10. 3. 2018

POSLEDNJA SODBA

Leta 1527 so Rim napadli. Papež Klemen VII. se je sprl z nemškim cesarjem Karlom V., saj je papež hotel obvarovati Francijo pred napadom nemške vojske. Tako so bili nemški vojaki leta 1527 že pred Avrelijanovim obzidjem. Ko so vdrl v Rim, so ropali in požigali vse naokoli. Neusmiljeno so pobijali Rimljane, še posebej radi so ubijali duhovnike, nune pa so pred tem še posilili, saj je vojska močno zamerila Cerkvi. To je tudi konec renesančnega papeštva, kar je Michelangelo nakazal s titansko črnogledostjo Poslednje sodbe.

Obdobje po napadu Rima je bilo zaznamovano s ponovnim razcvetom umetnosti. Plemstvo in še posebej Cerkev so naročali nova in nova dela in tako so imeli rimski umetniki spet polne roke dela. K razcvetu umetnosti v Vatikanu je prispeval tudi Pavel III., ki je bil za poglavarja Cerkve izvoljen leta 1543. Tako je tudi Michelangelo leta 1533 dobil novo naročilo za Sikstinsko kapelo. Če je prej poslikal strop s Stvarjenjem in zgodovino pred Kristusom, bo zdaj naslikal konec. Tisti, ki je sedel na prestolu pa je rekel: »Glej, vse delam novo!« Rekel je tudi: »Zapiši, kajti te besede so zanesljive in resnične! Zgodile so se! Jaz sem Alfa in Omega, začetek in konec.« (Razodetje 21) Poslikal bo oltarno steno, in sicer z motivom poslednje sodbe, čeprav bi bil verjetno primernejši izraz Paruzija, to je ponovni prihod Kristusa na Zemljo, da bi sodil živim in mrtvim, da bi izbrisal stvari, čas, zgodovino. Buonarrotija je v Vatikan ponovno povabil Klemen VII., le nekaj mesecev pred smrtjo, zato je ta projekt kasneje pod svoje okrilje prevzel prav papež Pavel III.¹¹

Slika 56: Poslednja sodba

Vir: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/8/89/Michelangelo_Buonarroti_-_Il_Giudizio_Universale.jpg/310px-Michelangelo_Buonarroti_-_Il_Giudizio_Universale.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

¹¹ Paloucci, Sikstinska kapela (Poslednja sodba), str. 13, 14, 15

Če pogledamo pekel Poslednje sodbe, dobimo občutek, da nam prizor opisuje dogodek, ki mu je Michelangelo prisostvoval. Landksneht s sunki in zamahi helebarde zganja gručo nemočnih meščanov iz njihovega zavetja. Stena s figurami je prostrana, pa tudi klavstrofobična in sploh nima prostora; nima nobene zemeljske ali nebeške pokrajine. Po skupinah so orjaška telesa natrpana in se ne morejo ganiti. Michelangelo je naslikal trenutek, ko so vsi ljudje poklicani pred Jezusa, da jim ta sodi.¹² Poslikava je popoln slikovni tekst, občutimo pa najbolj agoniziran notranji konflikt umetnika med upanjem na odrešenje in zagato greha. Tako je tudi ljudi razdelil na zveličane, ki stojijo ob Kristusu Sodniku, in na pogubljene, ki so spodaj v peklju. Vse skupaj deluje zelo vznemirjajoče in neracionalno. Jezus stoji v sredini poslikave in razsoja o vseh minulih človeških napakah. Zanimivo je, da Kristus Sodnik bolj deluje kot apolinični grški bog kot običajni odrešenik, saj nima brade, je mišičaste postave in strogega pogleda in izgleda kot klasični junak. Lik je tudi sestavljen iz Apolonove glave in preostalega telesa.¹³ Ob njem je adolescentna Madonna v pokorni drži, saj jo razodetje prestraši in kaže nežnost ter sanjske geste. Michelangelo jo je naslikal z duhom Dantejevega stiha, ki ga je navdihnil že pri klesanju Pietà. Figlia del tuo figlio (Devica, mati, sinu hči prelepa).¹⁴ Skupaj s Kristusom sestavljata neprimerljivo popolnost svete skupine.

Slika 57: Kristus z Marijo in svetniki

Vir: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/fc/Michelangelo_-_Cristo_Juiz.jpg/330px-Michelangelo_-_Cristo_Juiz.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

¹² Hughes, Rim, str. 264

¹³ Brandeschi, Večni Michelangelo, str. 56

¹⁴ Dante, Božanska komedija, str. 461: Raj 33.1

Ob Kristusu so še mučenci in svetniki, ki so postavljeni v polkrogu in predstavljajo Cerkev. Pod Kristusom so angeli s trobentami in rogovi. Zgoraj so angeli brez kril, ki držijo križ na katerem je bil Jezus križan in je simbol odrešenja in steber, ob katerem je bil Jezus bičan. Vidimo tudi vzpon zveličanih in padec pogubljenih. Na dnu vidimo vstajenje mrtvih in pekel.¹⁵

Michelangelo nam prikaže razpad Zemlje ob vstajenju Vstalega in padcu hudiča. Prikaže nam novo veličino, ki je transformirana, drugačna od sodobnikov. Tu je popoln repertoar slikovnih citatov človeških figur in izginjajoč terribilità.

Slika 58: Apostol Peter z ledvenim ovojem

Vir: <https://www.italian-renaissance-art.com/images/Lastjudgement-St-Peter.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

Kapela je bila uradno odprta 31. oktobra 1541, po osmih letih dela. Takrat je bil Michelangelo star 66 let, to je bilo dvakrat več kot takrat, ko je končal s stropom Sikstine. Navdušenje ob pogledu na fresko je bilo veliko. Pa vendar je papež Pavel IV. čez nekaj časa dejal, da je Sodba primernejša kopel kot za kapelo. Kopel je v renesansi pomenila "javno kopališče" – stufato – javna hiša. Podobnega mnenja je bil tudi medičejski papež Pij IV., ki je menil, da bi bilo nekaj figur potrebno spodobno opremiti. Tako so v Vatikan poklicali umetnika Daniela da Volterro, ki je moral naslikane intimne dele zakriti s tančicami oz. ledvenimi ovoji. Za to si je prislužil vzdevek il braghettone, kar lahko prevedemo kot hlačar. Kasneje v zgodovini je papež Klemen VIII. fresko hotel celo prebeliti, pa so ga njegovi sodelavci od tega odvrnili.¹⁶

¹⁵ Bianchini, The Vatican Museums, str. 80

¹⁶ Hughes, Rim, str. 265

PRIZORI IZ POSLEDNJE SODBE¹⁷

SIMBOLI KRISTUSOVEGA TRPLJENJA

LUNETI NA LEVI

Na luneti na levi vidimo, da z obrazov angelov, tako kot z obrazov pogubljenih in izbrancev, odsevata napetost in dramatična groza pred razkritjem konca sveta. Opazimo angela, ki podpira križ, ki simbolizira Kristusovo trpljenje in smrt, pa tudi vstajenje in odrešitev. Drugi angel v rokah drži trnovo krono, ki so jo Jezusu nadel, preden je začel svoj križev pot. Na kraju, kjer angeli stegujejo roke čez trnovo krono lahko vidimo, da je bil izbrisan pravokoten predmet. Pod križem je tudi klobčič teles, ki ga podpirajo, osrednji lik je po mnenju strokovnjakov nadangel Gabrijel.

Slika 59: Angeli s križem in trnovo krono

Vir: <https://ka-perseus-images.s3.amazonaws.com/e8b21027e86e48fbf8d80f44d52a5bbeca3ea1bd.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

LUNETI NA DESNI

Na freski so angeli, ki podpirajo steber bičanja, na tej freski osrednjega od simbolov Kristusovega trpljenja. Ob stebru so brezkrili angeli z zasukanimi telesi. Za angeli je vidna lestev, ki so jo uporabili vojaki, ko so Kristusa sneli s križa, eden od angelov prav tako drži v roki palico s pritrjeno gobo, prepojeno s kisom, ki so jo ponudili križanemu Jezusu.

¹⁷ Paolucci, Sikstinska kapela, str. 17-213

Slika 60: Angeli s stebrom bičanja

Vir: <http://www.appaltiecontratti.it/wp-content/uploads/giudiziuniversale.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

IZBRANA SKUPINA NA LEVI

V skupini so naslikani nebeščani z napetimi, kvišku strmečimi telesi. Med ženskimi telesi so na tem izseku prepoznali tudi svetnice in sibile. V paru likov nekateri vidijo Niobo, mitološko grško mater, ki so ji zaradi njene domišljavosti bogovi pobili vse otroke. Spet drugi pa v ženski vidijo Evo s hčerko oziroma naključno ponazoritev materinstva in usmiljene Cerkve. Evo so prepoznali tudi v drugi ženski na tem prizoru, lahko pa, da je ta ženska tudi faraonova hčerka, ki je iz Nila rešila malega Mojzesa. Izjemno je Michelangelo upodobil tudi žensko z uvelimi prsmi.

Slika 61: Izbrana skupina na levi

Vir: <https://i.pinimg.com/736x/70/e1/13/70e113826f5f2797edeb544d34cf45b6--sistine-chapel-michelangelo.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

KRISTUS SODNIK Z MARIJO, APOSTOLI IN BLAŽENIMI

Osrednji lik prizora pa tudi celotne freske je Kristus Sodnik, na lebdečem prestolu iz oblakov in obdan z avro zlate svetlobe. Je golobrad mladenič, krepkega in mogočnega telesa. Z desno roko nakazuje dviganje odrešenih, z levo pa padec pogubljenih. Ob njem je Devica Marija v popolno oblečeni postavi, ki se vdano stiska k sinu, saj je njena naloga Matere usmiljenja, Nebeških vrat in Kraljice grešnikov in žalostnih zdaj, ko je vse odločeno, končana. Pod Marijo vidimo sv. Lovrenca z ražnjem, simbolom njegovega mučeništva (sv. Lovrenca so pekli na ražnju). Sv. Jernej v desnici drži nož, v levici pa svojo odrto kožo. Na njej na mlahavem mrtvem obrazu prepoznamo Michelangelov avtoportret. Obraz svetnika pa naj bi imel poteze Pietra Aretina, polemičnega obrekovalca Poslednje sodbe. Vidimo tudi sv. Janeza Krstnika, ki je poleg sv. Petra največji lik na freski. Po opisu v Markovem evangeliju (Mr 1,6) je naslikan s kameljo kožo, ki mu pokriva ramo. Ob Janezu Krstniku je lik, za katerega ne vemo natančno, koga naj bi predstavljal, nekateri strokovnjaki trdijo, da naj bi bil to Abel, sin Adama in Eve. Apostol desno od Marije je sv. Andrej in je upodobljen s hrbtne strani, z desnico pa podpira križ na katerem je trpel. Obrnjen je k ženski postavi nad sabo, ki ima glavo obrnjeno na levo, pokrito z belo tančico in naj bi bila po nekaterih domnevah Jakobova žena Rahela, ki jo v stari zavezi omenja Jeremija (Gen 31,15), kasneje pa še Matej v svojem evangeliju (Mt 2,18) kot simbol neutolažljivih mater po pomoru nedolžnih otročičev, ki ga je ukazal Herod po Jezusovem rojstvu. Drugi pa trdijo, da ženska upodablja Dantejevo Beatrice. Na Kristusovi levici vidimo Francesca Amadorija, imenovanega Urbino, Michelangelovega zvestega služabnika in pomočnika. Nekateri pa so mnenja, da je Amadorjev obraz upodobljen v obrazu sv. Jerneja. Na Kristusovi levi strani je tudi sv. Peter, ki vrača ključke oz. simbole moči, podeljene papežem, da zavezujejo in razvezujejo. Na Petrovi desnici je sv. Pavel, oblečen v rdeče oblačilo in z dolgo belo brado. Z dvignjenimi dlanmi stoji pred vsemogočnim Božjim obličjem. Lik z žago je Jezusov apostol Simon Gorečnik ali Kananej. Žaga je njegov simbol mučeništva. Ob križu je Dizma, dobri razbojnik in drži veliko srce. To je bil zlikovec, ki so ga križali skupaj s Kristusom in na križu je priznal Kristusovo božanskost ter ga prosil za odpuščanje. Kot mu je Jezus obljubil, da bo še tisti dan z njim v Raju, ga zares vidimo ob njem.

Slika 62: Kristus Sodnik z Marijo, apostoli in blaženimi

Vir: http://www.lumsanews.it/wp-content/themes/lumsanews/timthumb.php?src=http://www.lumsanews.it/wp-content/uploads/2018/01/Michelangelo_-_Cristo_Juiz.jpg&w=848&h=498&zc=1&q=100, uporabljeno 10. 3. 2018

Slika 63: Kristus z Marijo

Vir: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/df/b3/69/dfb369f6854555b106c25f1da3a417d4.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

Slika 64: Apostol Peter s ključi

Vir: https://labyrin6-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2011/06/michelangelo_last-judgement_skin.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

Slika 65: Sv. Jernej z odrto kožo in Michelangelov portret

Vir: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3f/Michelangelo%2C_Giudizio_Universale_03.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

Slika 66: sv. Lovrenc z ražnjem

Vir: http://www.thelastjudgement.org/images/Michelangelo_giudizio_universale_gruppo_di_destra.jpg, uporabljeno 10. 3. 2018

IZBRANA SUPINA NA DESNI

Med raznimi upodobljenimi liki je par, ki so ga nekateri strokovnjaki prepoznali kot Ezava in Jakoba, brata dvojčka, ki ju je, kot pravi Geneza, rodila Rebeka (Gen 25,19–34). Na freski se objemata (Gen 33), potem ko je prvi nameraval ubiti brata, ker ga je ta prevaral. Velikanski lik predstavlja Simona iz Cirene, ki so ga vojaki prisilili, da je med potjo do Golgote pomagal Jezusu nositi križ (Mr 15,21–22). V prizoru vidimo sv. Blaža, škofa Sebaste v Armeniji, ki so ga Rimljani mučili. Rimljani so ga mučili, ker ni hotel zatajiti svoje vere v Kristusa, tako, da so mu z železnimi glavniki za česanje volne olupili kožo. Zato tudi v rokah drži železne glavnike. Sv. Sebastijan v roki drži puščice. Bil je rimski vojak, spreobrnjen v krščanstvo, ki je bil tako goreč, da ga je cesar Dioklecijan obsodil na smrt in ukazal, da ga prestrelijo s puščicami. Opazimo lahko tudi sv. Katarino Aleksandrijsko, ki je bila na ukaz guvernerja Egipta in Sirije obsojena na smrt z bodečim kolesom, ker ni hotela častiti malikov in se odpovedati veri v Kristusa Odrešenika človeštva. Lika sv. Blaža in sv. Katarine sta bila deležna največ cenzurnih posegov. Daniele di Volterra, imenovan Hlačar, ni samo na rahlo spraskal površine njunih likov in prekril golih delov s tempero, ampak je s skalpelom skoraj popolnoma izbrisal svetnico in ohrani le glavo, roke in kolo. Njeno telo je leta 1565 prekril s širokim zelenim oblačilom. Sv. Blaža je povsem preslikal, da je spremenil njegov prvotni položaj, ki se mu je zdel nespodoben. To lahko razberemo z natančne kopije freske, ki jo je štiri leta po dokončanju izdelal Marcello Venusti za kardinala Alessandra Farneseja.

Slika 67: Izbrana skupina na desni

Vir: <https://ka-perseus-images.s3.amazonaws.com/b2f5239599a7b7a409e564e895625c92236875e9.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

ANGELI S TROBENTAMI

Kot opisuje Apokalipsa v Novi zavezi (Ap 8–10) je tudi Michelangelo naslikal sedem angelov, ki trobijo na trobente, eden ima trobento naslonjeno na ramo, trije pa prebirajo dve knjigi, od katerih je prva izjemno velika in težka. Zvok trobent naznanja konec sveta. V knjigi je zapisana usoda prebujajočih se duš mrtvih; tako se izbrani v levem delu freske dvigajo, pogubljeni v desnem delu pa strmoglavljajo.

Slika 68: Angeli s trobentami

Vir: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/b7/33/60/b733608ba036e99d211e32ab4a41bbe6.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

VZPON IZBRANIH

Na levi strani angelov s trobentami so upodobljeni tisti, ki so zveličani in jih Kristus kliče k sebi v Raj. Nekateri se že dvigajo v nebo, drugim pa je treba še pomagati, kot da jih zadržuje teža telesa.

Slika 69: Vzpon izbranih

Vir: <https://ka-perseus-images.s3.amazonaws.com/b2f5239599a7b7a409e564e895625c92236875e9.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

STRMOGLAVLJANJE POGUBLJENIH

Na desni strani angelov s trobentami pa so naslikani tisti, ki so pogubljeni in odhajajo v pekel. Tu vidimo enega izmed pogubljenih, ki se neuspešno upira demonovim prijemom, ki ga vlečejo v brezno. Skesanec, ki ga demoni vlečejo v večno brezno, si z eno roko zakriva obraz, s katerega odseva groza, tesnoba in tragično kesanje. Vsem likom v tem prizoru je Michelangelo vtisnil nek strah in grozo pred večnim pogubljenjem in tako lahko že z vseh obrazov razberemo njihovo kesanje za prejšnje grehe, ki pa ničesar več ne spremeni.

Slika 70: Strmoglavljenje pogubljenih

Vir: <http://i1158.photobucket.com/albums/p616/Dantallus/michelangelo-hellsgorge-1.jpg> uporabljeno 10. 3. 2018

VSTAJENJE MRTVIH

V levem spodnjem kotu so naslikani pokojni, ki so ob poslednji sodbi vstali v večno življenje. V duhovniškem oblačilu in naslikanega z brado vidimo papeža v času oplenitve Rima, Klemenca VII. Je edini živ med pokojnimi dušami, ki se vzpenjajo v nebo. Vstali od mrtvih se plazijo iz grobov, oživljajo, njihova okostja se oblagajo z mišicami, med dviganjem proti nebu se dogaja metamorfoza. Nekdo od vstalih skuša potegniti prav tako vstalega iz rok demona. Vstali na sredini prizora ima obraz obrnjen navzgor nekaj trenutkov pred dvigom v nebesa. V spodnjem delu prizora je še en Michelangelov avtoportret. Ta domneva je bil potrjena med zadnjim čiščenjem slikarskih površin. Po položaju obraza lahko sklepamo, da gre za Buonarrotijev podpis na veliki freski.

Slika 71: Vstajenje mrtvih

Vir: <https://5165news.com/wp-content/uploads/2016/01/charonandtheriverstyx1361499468272.jpg>
uporabljeno 10. 3. 2018

DEMONI IN POGUBLJENI PRED VHODOM V PEKEL

Na sredini spodnjega dela freske je votlina, ki vodi v pekel. V njej vidimo obraze demonov, ki čakajo na pogubljene, da pridejo pred pekel.

Slika 72: Demoni in pogubljeni pred vhodom v pekel

Vir: <http://i1158.photobucket.com/albums/p616/Dantallus/michelangelo-hellsgorge-1.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

HARONOV ČOLN IN POGUBLJENI OKROG MINOSA

To je prizor v spodnjem desnem kotu freske. V čolnu vidimo obraze pogubljenih. Haron s svojega čolna na reki Aheront z veslom preganja pogubljene, ki jih vozi v Had. Tako je prizor opisan v Božanski komediji. V desnem kotu prizora vidimo Minosa, ki posluša pripovedi duš in odloča, v kateri del pekla bodo šle. Pri tem zvije telo velikanske kače v določeno število zank, ki se ujema s številko kroga, namenjenega vsakemu posamezniku. Minos naj bi imel obraz Biagia de Cesene, papeškega ceremoniarja, ki ni bil prav nič navdušen nad Michelangelovo poslikavo in je svoje nestrinjanje omenil tudi papežu. S tem se mu je Buonarroti maščeval. Nad demonskimi obrazi z rogovi vidimo rdeče nebo, na katerem odseva peklenski ogenj. Demoni se z nepopisno krutostjo znašajo nad trpinčenimi telesi pogubljenih.

Slika 73: Haron na čolnu s pogubljenimi

Vir:<https://5165news.com/wp-content/uploads/2016/01/charonandtheriverstyx1361499468272.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

Slika 74: Minos s kačo

Vir:<https://www.italian-renaissance-art.com/images/Minos-Michelangelo-Last-Sup.jpg>, uporabljeno 10. 3. 2018

ZAKLJUČEK

Michelangelo je ustvaril neprimerljivo mojstrovino, česar pa se v resnici ni zavedal. Kljub temu da so Sikstinsko kapelo občudovali že v času njegovega življenja, se je Michelangelo še vedno videl kot kipar, ki se mu je zdelo, da slikanja ne obvlada. Vsekakor je Buonarroti hotel prikazati celotno zgodovino človeštva in poslednji dan. Tako je začel s stvarjenjem, prvim delom Svetega pisma in končal s poslednjo sodbo, koncem Svetega Pisma. Resnično mu je uspelo prikazati čas.

Zanimivo je tudi to, da je Michelangelo s svojimi freskami izražal mnenje o različnih dogodkih in ljudeh. Prerok Joel naj bi bil portret Bramanteja, Minos portret Biagie de Cesene. Na likih so opazni tudi mnogi avtoportreti.

Vidno je, da so na Michelangelovo delo vplivali razni dogodki, ki jim je umetnik prisostvoval. Še posebej je to opazno na Poslednji sodbi, pri poslikavi pekla. Ta naj bi predstavljal krut in neusmiljen napad nemške vojske na Rim.

Na freskah opazimo le uprizorjene človeške like in skoraj nič narave. To dokazuje, da se Michelangelo ni zanimal za pokrajino, pač pa za človeka. Po njegovih figurah vidimo, da je bil mojster anatomije.

VIRI IN LITERATURA

1. Antonio Paloucci, Arnold Nesselrath, Paolo Nicolini: SIKSTINSKA KAPELA – STROP, 2016, Edizioni Musei Vaticani (Città del Vaticano), Scripta Maneant (Bologna), Mladinska knjiga (Ljubljana).
2. Antonio Paloucci, Arnold Nesselrath, Paolo Nicolini: SIKSTNIKSA KAPELA – POSLEDNJA SODBA, 2016, Edizioni Musei Vaticani (Città del Vaticano), Scripta Maneant (Bologna), Mladinska knjiga (Ljubljana).
3. Marco Bussagli: ROME – ART AND ARCHITECTURE, 1999, Magnus Edizioni (Udine), Könemann Verlagsgesellschaft mbH (Cologne).
4. Nicola Bianchini: THE VATICAN MUSEUMS, 2010, Edizioni Musei Vaticani (Città del Vaticano).
5. Robert Hughes: RIM, 2014, Modrijan (Ljubljana).
6. Lucilla, Ciulich Brandeschi: VEČNI MICHELANGELO, 2013, Mladinska knjiga (Ljubljana).